

Nyhetsbrev 2017

Av innholdet:	
Innkalling til årsmøte	2
Lederen har ordet	3
Torbjørn Olsen:	
'Vatikanet og kompromisser'	4
Sidsel Mæland : '«Hva har vi felles?»	
Møteplasser i en global migrantkirke'	7
Ola Tjørhom: 'Norske katolikkers kritikkfobi – et blindspor'	10
Trine Haaland:	
'Hvor går grensen for søstrene?'	13
Hans Fredrik Dahl :	
'Klasse og Gudsfolk, ild og vann?'	16
Pål Kolstø: 'Sosialkritisk sprengstoff i det kristne budskap'	18
Michael Sean Winters: 'USCCB and Pope Francis are singing from different hymnals'	20
Kari Elisabeth Børresen. Minneord	23

Vårens seminar:

Finansiering for alle pengene?

Fra 1. januar 2017 har Den norske kirke tatt et stort skritt mot å bli skilt fra staten. Det gjør at relasjonene mellom staten og de andre trossamfunnene også endrer karakter.

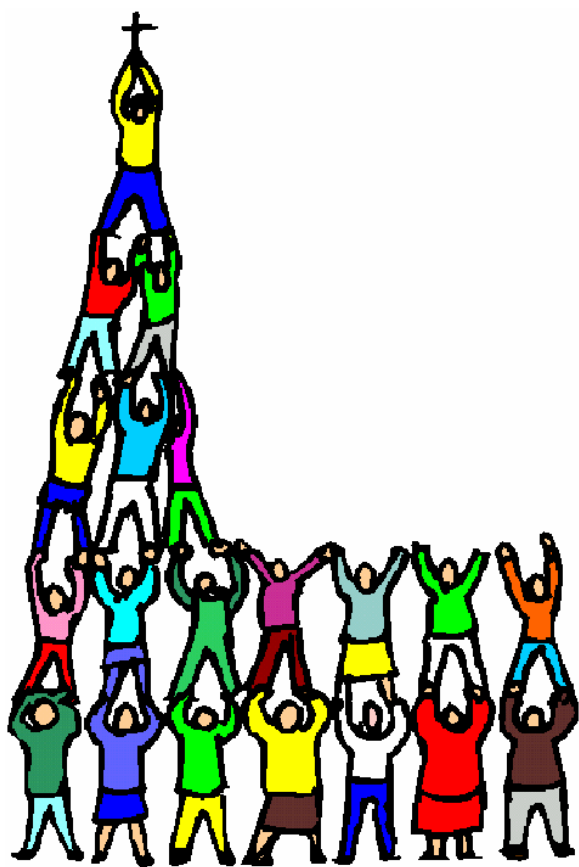
Sommeren 2017 kommer en ny tros- og livssynslov på høring, og i 2018/2019 kommer det en stortingsmelding om en helhetlig tros- og livssynspolitik.

Hva kan vi forvente oss? Og hva kan vi mene om det?

- Hva er et medlem – i lys av kirkeretten og norsk lov?
- Skal religionsfriheten trumfe kvinners rettigheter?
- Hvilke begrensninger kan staten pålegge trossamfunnene?

Innledere er Ingrid Rosendorf Joys, leder i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, og msgr Torbjørn Olsen

Entre kr. 100, inklusiv bespisning
Påmelding til seminar@ogsavierkirken.no
eller ring 977 95 424

Akademiet «Også vi er Kirken»
 inviterer til seminar
 lørdag den 22. april kl. 1400-1700
 i St. Hallvard kirke, menighetssalen

Innkalling til årsmøte i

«Også vi er Kirken –Norge»- 2017

**Lørdag 22.april 2017 kl. 13.00.
- St. Hallvard menighet**

DAGSORDEN

Åpning

- a) Godkjenning av innkalling:
- b) Godkjenning av dagsorden:

Valg av ordstyrer m.m.

- a) Valg av ordstyrer:
- b) Valg av referent:
- c) Valg av tellekorps.
- d) Valg av to protokoll-underskrivere:

Årsrapporter 2016

- a) Årsrapport foreningen «Også vi er kirken Norge» 2016
- b) Årsrapport Akademiet «Også vi er kirken», medlem av Norske kirkeakademiet (NKA)

Regnskap 2016 og budsjett 2017

Informasjon fra leder

Medlemsverving

Fastsettelse av medlemskontingent

Valg til Styre

Valg av valgkomite 2018

Avslutning

Forslag til andre saker som ønskes behandlet, må være Styret i hende innen 25.mars

Sendes til

Hanneke Ørne Bruce hanneke@live.no

Forslag til kandidater til styret sendes Valgkomiteen ved Torstein Seim

tos50@online.no innen 15. mars

Lederen har ordet

Det finnes de som bare må bryte ny vei med alle sine krefter. Uten dem ville ikke mye endret seg, hverken i Kirken eller i samfunnet. Tenk på de kvinner og menn som gjennom sitt virke i Kirken gjennom århundrene ble banebrytende reformatorer. Noen få fikk anerkjennelse allerede i sin egen nåtid, de fleste først lenge etterpå. Å streve mot ny forståelse, nye innsikter, en forståelse av Kirken som er «underveis», et folk på vandring mot å bli det Gud mener oss å være. På den andre siden finner vi dem som vil bevare, opprettholde og verne om det man mener er grunnleggende i vår Kirke og tro. De som iherdig kjemper mot all form for endring, prøver på alle måter å holde fast i det som etter deres forståelse er sant og riktig.

På mange måter er det disse motstridende prosessene som vi kan observere hvis vi følger med på hva som skjer i Vatikanet og ellers i kirken i dag. Pave Frans arbeider for å blåse nytt liv i de reformer som ble initiert av Det annet Vatikankonsil, men det vekker ikke bare begeistring, men også sterk motstand og forbitrelse.

Amoris Laetitia, dokumentet som ble publisert etter familiesynoden, prøver blant annet å fordype vår forståelse av hvordan skilte og gjengifte kan få mulighet til en forsoning i Kirkens nattverdfellesskap. Når dokumentet nå blir omsatt i praksis i enkelte bispedømmer har uvanlig skarpe ord av kritikk og irritasjon blitt formidlet til pave Frans i all offentlighet. Fremst fra enkelte kardinaler og erkebiskoper.

Den «omvendte pyramide» er pave Frans sitt bilde av hvordan presteskapets autoritet først og

fremst gis dem som Tjenere. Også dette er blitt en anstøtsstein for noen. I dette ligger også forståelsen av kollegialitet som ble introdusert av Det annet Vatikankonsil. Hvordan Kirken ledes av paven sammen med biskopene. Men ikke lik en konge med hans prinser, men som pastor, åndelige og pastorale veivisere som ved sitt eget eksempel viser hvordan vi kan leve i en sårbar verden med begrensede ressurser for de fleste. Det er også opprettet en kommisjon for å utrede spørsmålet om det kvinnelige diakonatet i Kirken. Vil det historisk og teologisk være mulig å (gjen-) innføre dette? Resultatet vil kunne bli enda en «snublestein» for mange, uansett utfallet. Den sterke motstanden fra det Pave Frans kaller «klerikalismen i Kirken» vil kanskje bli et uoverstigelig hinder for en slik reform? Listen kan fortsettes, men jeg stopper her. Det blir sagt om pave Frans at dialog og samarbeid er hans foretrukne arbeidsform og lederstil. Slik at mange kan mene at reformarbeidet går veldig, om ikke alt for langsomt. Samtidig, sett i et «katolsk tidsperspektiv» er det likevel mye som skjer. Et paradoks i en verden der vi i dag kan erfare at kommunikasjon og derfor også påvirkningsprosesser skjer i løpet av nanosekunder.

Hanneke Örne Bruce
Leder OVEK-Norge

Torbjørn Olsen:

VATIKANET OG

KOMPROMISSER

April 22, 2016

De fleste forbinder i liten grad Vatikanet med kompromisser og mellomstandpunkter, men heller med absolutter, som man enten er veldig fornøyd med, eller veldig misfornøyd med. Jeg vil påstå at Vatikanet i mye større utstrekning enn man er klar over, leter etter kompromisser. Grunnen er ikke alltid at man ønsker slike mellomstandpunkt, men at motstående interesser fører dit. Selvfølgelig heter det aldri at det dreier seg om et kompromiss; det er noe man må lese mellom linjene – og den slags lesning kan være interessant.

Slik har det vært helt siden Lukas skrev Apostlenes gjerninger og stadig prøvde å glatte over interne konflikter i den eldste Kirke.

Dette gjelder også i det såre spørsmål om havarete ekteskap og nye muligheter.

Moseloven representerte i sin tid et sosialt fremskritt for kvinnene. Der ble ektemenn pålagt å gi sine koner kvittering (skilsmissebrev) når de valgte å kvitte seg med dem. Da hadde den utkastede kone i det minst bevis på at hun ikke var stukket av, med de følger det kunne få.

Dette førte til en debatt om hva som skulle til før en mann kunne kvitte seg med sin kone. Her skar Jesus igjennom og sa at det Gud har bundet sammen, skal mennesker ikke adskille. Derved ble standarden for den kristne ekteskapsforståelse satt.

Men virkeligheten er ofte mer brutal enn idealene. Så begynte kompromissene å trenge seg frem.

Paulus var først ute. Ble en kvinne fra et hedensk ekteskap kristen og mannen derfor ville kvitte seg med henne, ble hun fri. Det er dette som kalles det «paulinske privilegium», og deri ligger den eldste kristne åpning for nytt ekteskap etter at det gamle er havarert. Teologien kom til å sette «hedensk» identisk med udøpt.

Kristendommens utvikling innebar møte mellom jødisk og romersk kultur. Mens man i jødisk/orientalsk tenkning så på det seksuelle som viktigst i etableringen av ekteskap, ble det juridiske – forstått som «kontrakt» mellom to parter – sett på som viktigst i romersk tenkning. I middelalderen kjempet Bologna-skolen og Pariser-skolen om hva som skulle tillegges avgjørende vekt. Pave Aleksander III (1159-81) satte en stopper for hele den teoretiske diskusjon og fant en praktisk løsning: Ekteskap etableres ved «kontrakt» (samtykke), men blir først fullstendig uoppløselig etter at ektefellene så har vært sammen seksuelt (fullbyrdelse).

Det åpnet en liten mulighet til nytt ekteskap dersom man kunne «bevise» at ekteskapet aldri var fullbyrdet. Det er paven som forvalter denne mulighet, og årlig oppløser han noen hundre ekteskap med slik begrunnelse.

Mye større konsekvenser fikk den romerske kontraktstenkning. Positivt betydde det da kristendommen kom til Norden, at de som giftet seg, selv måtte «samtykke». Det holdt ikke at fedrene/mennene ble enige. Men «negativt» fikk det også som konsekvens at dersom ekteskapsinngåelsen ut fra en juridisk kontrakts-vurdering ikke holdt mål, ble ekteskapet sett på som ugyldig, og man var fri

til å gifte seg på nytt. Det er slike vurderinger de kirkelige domstoler (tribunalene) fremdeles holder på med, og det viktigste argument er umodenhet i giftermåløyeblikket, og derved en kontrakt om noe man ikke var herre over.

Siden er det også kommet til en mulighet til pavelig oppløsning av «halvkristent ekteskap», dvs. ekteskap mellom en døpt og en udøpt. Denne mulighet brukes også noen hundre ganger i året.

Under pave Benedikt XIV (1740-58) svingte pendelen andre veien. I 1741 påbød paven at det ved alle kirkelige domstoler skulle være en

egen advokat i funksjon som «ekteskapets forsvarer». Han skulle i den enkelte sak finne og hevde alle argumenter som talte imot et ekteskaps ugyldighet. I tillegg fikk han plikt til å anke enhver ugyldighetsdom til neste rettsinstans.

Disse ting berørte inntil Annen verdenskrig først og fremst noen få mennesker fra de høyere sosiale og økonomiske sjikt. Det var også de som hadde råd til dyre advokater. For andre var skilsmisse og nytt ekteskap nærmest utenkelig og umulig. Siden er utfordringene blitt mer og mer omfattende, og jeg er ikke i tvil om at vi i dag har en av Kirkens aller største pastorale utfordringer, i antall langt større enn homoseksualitetsproblematikken.

I lang tid lette noen prester og biskopen etter en løsning «i det indre rom» (*in foro interno*),

dvs. at presten under en sjelesørgerisk samtale kunne finne en løsning på det som ytre sett var uløselig. Utgangspunktet er at i dette rom baserer man seg på at gudsforholdet er et samvittighets- og tillitsforhold, ikke et juridisk bevisbart forhold. Problemet var at ekteskap inngås (og oppløses) i det ytre rom, og i dette rom (der man mottar kommunionen) kan man ikke basere seg på forhold fra det indre rom.

Andre Vatikankonsils krav om forenkling av de kirkelige ekteskapsprosesser ble i realiteten aldri omfattende gjennomført selv om mye formelt endret seg etter konsilet. Nytt ble det

dog at det kunne komme inn ikke-geistlige som dommere ved de kirkelige domstoler, og etter hvert også kvinnelige dommere. Men også dette var omstridt, og resultatet var at i en konkret sak fikk kun en av tre dommere være ikke-geistlig.

I 1980 ble det holdt en bispesynode om familien og året etter kom pave Johannes Paul II med den apostoliske formaning *Familiaris consortio*. Dette var en blanding av hevdelse av klassisk katolsk

ekteskapsforståelse, imøtekommenhet overfor personer i konflikt med disse idealer, og noen klare grenser for hvem som kunne motta kommunionen.

Fra vestlige land har det senere vært sterke ønsker om oppmykning av det siste, noe som er blitt avvist av Vatikanet.

Pave Frans representerer en endret tilnærming til disse ting. Det så vi i forbindelse med den forberedende familiesynode i 2014 og familiesynoden i 2015. I 2014 kom det relativt radikale endringsforslag som fikk bred, men ingen samlet oppslutning fra synodedeltagerne.

For det første var teksten blitt til i rekordfart (sammenlignet med hva som ellers er vanlig), fra høsten 2014. For det annet visste nesten ingen om at arbeidet foregikk (ikke den

vanlige brede høring). Forbudet mot at mer enn en av tre dommere i en sak kunne være ikke-geistlig, ble erstattet av krav om at minst én av tre dommere må være geistlig! Kravet fra 1741 om obligatorisk to-instansbehandling ble med ett avskaffet. Synodens forslag om administrativ nullitetserklæring av ekteskap ble derimot avvist, men ikke av prinsipielle grunner. Samtidig ble det åpnet for en ny praksis der biskopen selv skulle avsi dom i «enkle saker». En lang og kanskje litt merkelig liste gav eksempler på slike enkle saker. – Hvorfor kom dette rett før synoden i 2015?

Hadde det ikke vært bedre å vente til etter synoden? Eller var det et forsøk på å avgjøre ting før synoden fikk uttalt seg, eller på å avvise krav ved å si at noe jo alt er bestemt?

Spørsmålene er flere enn svarene. Jeg er ikke i tvil om at det har vært en stor dragkamp bak Vatikanets kulisser, og resultatet er en eller annen form for kompromiss.

I januar 2015 holdt pave Frans sin årlige tale («trontale») til noen av Kirkens øverste dommere (de i Den romerske rota). Her føyde han inn på en litt merkelig måte et nesten

bombastisk krav om avskaffelse av rettsgebyrene i ekteskaps sakene (fordi sakramentene er nåde). Noen brikker falt litt senere på plass, ved at dette ble inntatt i endringen av prosessordningen, hvis forberedelse som sagt var ukjent for oss utenforstående. (Kravet er ikke absolutt, og OKB har så langt valgt ikke å følge det!)

I talen til dommerne i januar 2016 bekreftet paven på nesten alle måter med ettertrykk Kirkens tradisjonelle ekteskapsforståelse.

To måneder senere fulgte Frans så opp synoden i 2015 med den ap.

formaning *Amoris Laetitia*. I media heter det at paven der åpner for kommunion til (rent borgerlig) gjengifte og til samboere. Ser man nøyere etter, står det ikke noe slikt. Derimot sier paven at også i slike tilfeller kan man ikke være ensidig i sine bedømmelse av en persons moralske situasjon. Også der hvor man prinsipielt må avvise en del valg, må man se de positive enkeltelement i menneskets liv, og disse må være med i en totalvurdering av en situasjon. Dette må prestene være seg bevisst når de i «det indre rom» (skriftemål,

sjelesørgerisk samtale) gir råd, noe man selvfølgelig ikke kommer utenom når en situasjon senere bedømmes offentlig.

Her ligger det altså en åpning for andre råd og konklusjoner enn inntil nylig, men samtidig er åpningen ikke større enn at ting også vil kunne tolkes i en annen retning (nå eller i fremtiden?).

For meg ser det ut som Vatikanet på nytt har landet på et mellomstandpunkt eller et kompromiss, men med en annen vektlegging enn tidligere. Ingen vil være helt fornøyd, noen vil nå

som tidligere være temmelig misfornøyd, og hva fremtiden bringer, kan vi egentlig bare spekulere om (og håpe på?).

Msgr. Torbjørn Olsen er sogneprest i St. Teresia kirke – Hønefoss. og innleder på neste OVEK-samling.

«Hva har vi felles?»

Møteplasser i en global migrantkirke

Sidsel Mæland

«Hva har vi felles?» Møteplasser i en global migrantkirke

Sidsel Mæland (f. 1951) er dr. philos og gjesteforsker ved Universitetet i Oslo.

Den katolske kirke i Norge er en innvandrerkirke, en migrantkirke. Det har den vært siden den ble reetablert i 1843, da bakgrunnen var arbeidsmigranternes behov for messefeiring. Etter at Polen ble innlemmet i EU i 2004, har det vært vel kjent at polske arbeidsmigranter har satt sitt preg på katolske miljøer her i landet. Imidlertid er det lite kjent at norske katolikker kun en periode på 1970 tallet utgjorde et flertall blant kirke-medlemmene i Norge. Dette betyr med andre ord at ulike katolske miljøer har vært flerkulturelle mer eller mindre permanent siden Den katolske kirkes tilbakekomst. Av ulike årsaker er dette forholdet lite kjent i den norske offentligheten.

Det er i dag ca 180 ulike nasjonaliteter innen kirken, som gjør den til et av de mest flerkulturelle, organiserte fellesskapene i landet. Hvordan er det mulig, og hva skjer når mennesker med forskjellige kulturelle røtter og verddivurderinger fra hele verden samles under ett tak? Og hvordan utfolder det

katolske mangfoldet seg i ulike katolske menigheter?

Disse spørsmålene undersøker jeg i min avhandling i sosialantropologi «Hva har vi felles?» En studie i kulturell kompleksitet og multikulturelle prosesser i Den katolske kirke i Norge (Mæland 2016) som fant sted mellom 2007 og 2014. Den er basert på til sammen to års feltarbeid, det vil si deltakende observasjon der jeg selv som forsker har deltatt på alle arrangementer i menighetsregi. Jeg gjennomførte feltarbeid i Oslo-menighetene: St. Olav (herunder St. Dominikus), St. Halvard, St. Johannes, i Maria-menigheten i Tromsø og i en anonymisert distriktmenighet. Jeg intervjuet dessuten

109 enkeltpersoner. Datamaterialet inneholder videre hittil nytt arkivmateriale, historiske kilder, fra Caritas Norge og Oslo katolske bispedømme om katolsk innvandring til Norge etter 1945. Dokumentasjonen er med andre ord omfattende. Nytt i norsk katolsk sammenheng er at grunnplanet i katolske miljøer kommer til orde og utgjør en stor del av studien.

En kort oppsummering av katolsk innvandringshistorie etter 1945 viser at av et stort antall displaced persons, mennesker uten gyldig statsborgerskap som flyktninger og krigsfanger som befant seg i Norge, nektet 1200 polakker å vende tilbake til hjemlandet som var blitt kommunistisk. Det store flertallet av disse var katolikker. Etter at kommunistpartiet tok makten i Tsjekkoslovakia i 1948, startet den første bølgen med kaldkrigsflyktninger fra øst til vest. Det kom 150 tsjekkere og slovakere som overføringsflyktninger hit til landet i første halvdel av femtitallet. Også blant disse var et større antall katolikker. Den betydeligste bølgen av kaldkrigsflyktninger, som også var katolikker, var imidlertid ungarer, som flyktet etter oppstanden i 1956. Ca 1500 kom til Norge.

Det var da denne siste gruppen ankom, at OKB besluttet å engasjere prester fra flyktningenes hjemland, slik at ungarerne kunne få messer og annen sjelesorg på morsmålet. Det er denne ordningen som la grunnlaget for nasjonalsjelesorgen/innvandrersjelesorgen i OKB som ble etablert i 1989: praksisen med at alle de største migrantgruppene til Norge skal kunne motta sjelesorg på morsmålet av prester fra hjemlandet. I Det er dette prinsippet som har ligget til grunn for at alle senere innvandrergupper fortsatt i dag får denne nasjonalt basert sjelesorgen: kroatisk, kaldkrigsarbeidsmigranter (jugoslaver) på 1960- og tidlig 1970-tall, chilenske og vietnamesiske flyktninger på 1970-tallet fikk sine respektive prester på denne tiden, tamilske flyktninger fikk egen prest på 1980-tallet, sent på 1980 tallet ankom polsktalende prester for å betjene polakker som flyktet til Norge etter unntakstilstanden i Polen i 1983, og i 2004 kom en prest fra Filippinene som snakket tagalog. Den senere tid er det etablert sjelesorg for eritreiske flyktninger og for litauiske arbeidsmigranter. Imidlertid er sjelesorg for polakker i dag

så omfattende at tilbudet nærmest utgjør en kirke i kirken.

For ovennevnte nasjonaliteter innebærer dette at det er etablert avgrensede nasjonale grupper i de større byene i Sør-Norge. Disse gruppene har ikke bare sine egne messer, kor, bønnegrupper og kirkekaffe, de har en rekke ikke-religiøse aktiviteter som nasjonale feiringer, folkedans, leksehjelp og andre tilbud. Dette innebærer at det i de største bymenighetene i landet er segregerte nasjonale grupper som har liten eller ingen kontakt med hverandre selv i en og samme menighet. Her i Norge intensiverer disse gruppene sin nasjonale tilhørighet til opprinnelseslandet. For nykommere til Norge representerer tilbudet om innvandrersjelesorg med andre ord et sted å høre til, et sted å være. Dette betyr integrasjon i et katolsk fellesskap, samtidig som det for manges del representerer desintegrasjon i storsamfunnet utenfor det katolske miljøet de tilhører. Tilbudet muliggjør med andre ord at nye migranter kan leve et fullverdig sosialt liv uten å ha noen særlig kontakt med samfunnet utenfor kirken.

Da jeg startet prosjektet, hadde jeg en forestilling om at den katolske tilhørigheten for samtlige migranter og også for den norske gruppen representerte en grunnleggende kulturell homogenitet og likhet, et forestilt fellesskap. Stor var derfor overraskelsen da gjennomførte feltarbeid og deltok på aktiviteter internt i de ulike nasjonale gruppene, og det viste seg at sosiale, kulturelle, religiøse og ikke minst verdimeslige orienteringer var svært ulike og til dels i konflikt med hverandre gruppene mellom. ii Det var på bakgrunn av en slik forskjellighetserfaring at en av informantene retorisk utbrøt «Hva har vi felles?»

Det jeg fant var med andre ord at Den katolske kirke hadde en multikulturell strategi for sin organisering av kulturell

forskjellighet som særlig preget de store bymenighetene i Oslo, Bergen, Stavanger, Kristiansand, Drammen og Trondheim. Begrepet multikulturell refererer til organisering av kulturell ulikhet i samfunnet. Prinsippet innebærer at staten eller andre myndigheter gir kulturelle eller etniske minoriteter særskilte rettigheter.

iii Dette prinsippet er de senere årene blitt svært kontroversielt og til dels utskjelt i europeiske innvandrings-kritiske sammenhenger. Så hva er konsekvensen av at Den katolske kirke har en multikulturell strategi overfor migranter her i landet? For nykommere til Norge representerer tilbudet om innvandrersjelesorg tilhørighet og trygghet. Sett i et generasjons-perspektiv er det imidlertid interessant å merke seg at andre generasjon migranter overskrider foreldrenes etniske og nasjonale tilhørighet og identifiserer seg med transnasjonale identiteter samtidig som de også identifiserer seg som norske.

Til sammenligning gjenstår spørsmålet: hvordan blir migranter tatt i mot i distriktmenigheter og i mindre bymenigheter i det katolske Norge? Her har gjerne sognepresten, sogne-administratoren, utenlandsk bakgrunn, imidlertid er det slik at han skal betjene samtlige medlemmer i menigheten og ikke kun sin egen nasjonale gruppe. Den norske gruppen utgjør gjerne totalt sett et mindretall i små og mellomstore menigheter som nå stadig mer preges av migranter. Samtidig har gjerne norske katolikker innehatt verv i en årrekke i mindre menigheter og sitter derfor på sentrale posisjoner fortsatt. Det var blant annet dette fenomenet biskop Eidsvig ønsket å gjøre noe med da valgvedtektene til menighetsrådet i 2008

Sett i et generasjons-perspektiv er det imidlertid interessant å merke seg at andre generasjon migranter overskrider foreldrenes etniske og nasjonale tilhørighet og identifiserer seg med transnasjonale identiteter samtidig som de også identifiserer seg som norske.

ble endret slik at sognepresten selv kunne utpeke inntil tre medlemmer av rådet.

Det som imidlertid er karakteristisk for mindre menigheter i motsetning til store bymenigheter, er at det er utstrakt samhandling mellom innvandrergupper og den opprinnelige norske gruppen. Dette gir mindre menigheter et tydelig flerkulturelt preg, og det skjer som oftest via aktive kvinner i menighetene. Det resulterer i flerkulturelle møter som til dels er meget intense, da det nettopp er i slike direkte samhandlingssammenhenger at de ulike kulturelle bakgrunnene, tradisjonene og de ulike verdilvurderingene til de involverte kommer til uttrykk. Dette er sterke møter som innebærer uenigheter og til dels direkte konfrontasjoner mellom kvinner med tradisjonelle kjønnsorienteringer og kvinner som er likestillingsorienterte. Disse formene for flerkulturelle prosesser utfolder seg i relasjon til kirkehierarkiet, helt konkret i kvinnes ulike relasjoner til menighetenes prester: kvinner fra samfunn som har tradisjon og kultur for å opphøye presters status på

den ene siden, og kvinner fra samfunn som praktiserer egalitære relasjoner til prestene på den andre siden. Disse møtene utgjør dynamiske, flerkulturelle læringsarenaer som er unike og hittil udokumenterte i norsk kontekst.

Disse prosessene er med andre ord helt ulike de som finner sted i de større bymenighetene, der de nasjonale gruppene sømløst kan reprodusere kulturen og verdiene fra hjemlandet uten å måtte forholde seg for eksempel til norske tradisjoner og praksiser. Slik er det katolske Norge på sett og vis todelt i sitt møte med migranter, der menighetsstørrelse er utslagsgivende for

hvorvidt det er flerkulturelle (mindre menigheter) eller multikulturelle prosesser (store bymenigheter) som finner sted.

Vi finner med andre ord ulike organisatoriske praksiser for å møte kulturell ulikhet innenfor Den katolske kirke her i landet, noe som i sin tur gir svært ulike og unike flerkulturelle erfaringer i norske kontekster. Av den grunn blir det fristende å vende blikket mot det norske samfunnet og stille spørsmålet om ikke nettopp storsamfunnet utenfor Den katolske kirke har noe å lære av de unike erfaringene som gjøres her? Svaret på dette spørsmålet blir antakelig: nei. Av den enkle grunn at katolske migranter og

kristne migranter generelt befinner seg langt utenfor radaren for kategorien «de andre». Muslimer derimot, befinner seg alltid på offentlighetens radar som uansett lang botid, integrasjon og tilpasning til det norske samfunnet de har. Slik kan katolikker og kristne migranter i ro og mak viderebringe deres kulturelle bakgrunner og verdier og utforske grensene for disse i norske kontekster uten å måtte offentlig stå til rette for det som tilskrives «unorske» holdninger, verdier og praksiser.

For interesserte finnes lenke til avhandlingen på Duo: <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-53767>

Christi (EMCC) (2004) «The Love of God towards migrants»

ⁱ I teologisk terminologi: *alle reisende*. Praksisen hviler på følgende dokumenter: Schwenzer, Gerhard. 1989. *Retningslinjer for stiftskapellener for innvandrere i Oslo katolske bispedømme*. ———. 1996. *Retningslinjer for nasjonalsjelesorgen*. Oslo katolske bispedømme. Oslo: St. Olav Forlag. Vatikandokumentet *Erga Migrantes Caritas*

ⁱⁱ Det var svært fascinerende å kunne studere hver enkelt gruppe innenfra, og derved de store kulturelle forskjellene mellom gruppene som utfoldet seg i en og samme menighet.

ⁱⁱⁱ Det fører for langt å gå inn på multikulturell politikk i Europa. I Frankrike får f. eks ingen grupper særskilte rettigheter, i Storbritannia får de en rekke tilbud, i Tyskland en mellomting mellom Frankrike og Storbritannia.

NORSKE KATOLIKKERS KRITIKKFOBI – ET BLINDSPOR

Ola Tjørhom, professor i religion ved NTNU

Jeg drister meg til å starte med noen personlige erfaringer. Etter å ha registrert utviklingen på kirkelig hold med stadig større sorg, begikk jeg en bok hvor hovedsiktet var å kritisere bakstreversk katolsk «antimodernisme» - i fortid og nåtid. Slikt gjør en ikke ustraffet blant dem jeg, litt uærbødig, har kalt «betongkatolikker». Den negative responsen var massiv.

Nå må en selvsagt tåle at det tas til motmæle når en kritiserer andre. Men måten dette skjedde på, oppleves som nedslående.

Jeg viser til følgende eksempler:

Det hele startet med en omtale i Vårt land av et opprørt medlem i Katolsk studentlag. Vedkommende akket seg over at en framstilling med et uttalt kritisk sikte (dette presiseres klart i forordet) var for kritisk, uten å ta bryet med å påvise faktiske feil.

Da boken ble lansert, sto en klosterbroder fram og meddelte at utgivelsen var uverdig for et forlag - og vel også en forfatter - med akademiske pretensjoner. Dette skjedde før boken forelå i salg, broderen kan altså

umulig ha lest det han bannlyste.

Fritt Ords styreleder Georg Fredrik Rieber-Mohn innvilger gjerne stønad til Fjordman og tilliggende herligheter, men oppviser lav toleranse overfor kritikk mot den kirken han tilhører. I en artikkel i St. Olav vurderte han bidraget mitt i lys av en essaysamling av Ørnulf Ranheimsæter og diverse utsagn av Jon Fosse. Selv om sammenlikningsgrunnlaget her må sies å være av det mer dubiøse slaget, er det ingen tvil om at jeg ble sittende igjen med Svarte-Per.

Ellers hevdes det at framstillingen er dårlig belagt, stikk i strid med seriøse anmelderes votum. Andre har etterlyst «innenfrakritikk», hva nå det måtte bety.

Jeg avstår fra å gå inn på et betydelig antall anonyme meldinger hvor min ringe person levnes liten ære, slikt har jeg for lengst måttet venne meg til å leve med.

Kirken trenger kritikk

Hovedpoenget her er ikke at jeg til tider blir trøtt av gnålinga - eller at mange opponenter synes å mene at målet helliger de fleste midler. Det viktigste er at kritikk framstår som fundamental premiss for vekst og bedring. Dette gjelder også for kirkens del.

Særlig på slutten av Benedikt XVI's regime, køet krisene seg opp. Og nåværende pave bedriver etter mitt syn stort sett symbolpolitikk - han snakker og snakker, men gjør lite i forhold til kirkens akutte interne problemer. Frans er ikke engang i nærheten av «den gode pave» Johannes XXIII og hans resolute fornyelsesvilje. Under slike forhold er behovet for kritikk åpenbart. Men mange katolikker responderer med å øke den forskansende forsvarsretorikken.

Få andre steder har det selvoppnevnte katolske trospolitiet så høy beredskap som her til lands. En hyppig forekommende begrunnelse er at vi må skygge unna den «oppløsende pluralismen» som påstås å være et utbredt fenomen innenfor andre kirketradisjoner. Og «antikatolisisme»-kortet klaskes hyppig i bordet, til og med i møte med naturlige reaksjoner på det

tragiske og moralsk forkastelige medlemsjukset som har piplet fram innenfor OKB.

I dagens norske offentlighet finnes knapt innslag av «antikatolisisme». For våre medier utgjør katolikker en uuttømmelig kilde til tannløst featurestoff. Vennligsinna overbærenhet står i grell kontrast til den evinnelige tjafsinga som Den norske kirke utsettes for i spaltene. Jeg vil nesten påstå at vi snarere har for lite enn for mye «antikatolisisme» i hjemlige debatter.

Enøyd kirkelojalitet er et utbredt fenomen blant konservative katolikker. Lojaliteten er riktignok selektiv. Den omfatter ikke tekstene fra Vaticanum II - kirkens eneste selvkritiske prosess i nyere tid, til tross for at disse fremdeles er offisiell kirkelære. Men den katolske «antimoderniteten» forsvares på urokkelig vis. Og den mest overspente pavekjærligheten går gjerne hånd i hånd med karikerende og tidvis hatske utfall mot Den norske kirke.

Problemet med disse holdningene er at vi blir immune overfor all kritikk, også den som har åpenbar berettigelse. Dette blir uvegerlig resultatet når det forutsettes at ingen kritikk er berettiget. Statistiske resonnementer om kirken som *societas perfecta*, et perfekt samfunn, har heldigvis blitt nedtonet. Men de lever videre i beste velgående på reaksjonært hold.

Særtrekk ved norsk katolisisme

Kjempende tradisjonalistisk katolisisme

finnes over alt og ikke bare her til lands. Men ett forhold er typisk norsk: En tallmessig sett knøttliten gruppe med erkekonserverne konvertitter besitter enorm innflytelse. Mange av disse betrakter seg som samvittighetsflyktninger fra et påstått læremessig kaos innenfor Den norske kirke. I noen tilfeller kan det virke som om forakten for det de har «sluppet unna» er sterkere enn gleden over det de har fått som katolikker.

Vi befinner oss i en situasjon hvor antallet kritiske røster er minimalt, en lurte ofte på om slikt overhodet finnes. Det kommer i hvert fall bare unntaksvis til uttrykk i offentligheten. Kanskje erfarer vi det samme som skjer annensteds:

Kritiske katolske troende passiviseres, eller vender seg til andre kirker. Og her er det ikke snakk om bagateller: Dersom USAs passive katolikker hadde organisert seg, ville de ha vært landets tredje største «kirkesamfunn».

Biskopen har et særlig ansvar for å sikre rom for et rikt kirkelig mangfold. Tidligere OKB-ledere har lagt vekt på dette. Men jeg synes ikke nåværende biskop har lyktes her. Selv om en gir skinn av åpenhet, taler traurige realiteter et annet språk.

OVEKs rolle - eller svikt?

OVEK er utvilsomt et viktig møtepunkt for folk som betrakter kirkens skeive gang i løpet av de siste tiårene med stor smerte. Jeg har også selv hatt glede av invitasjoner til og medvirkning i dette forumet. Og jeg forventer slett ikke at en her skal opptre som en undergrunnsbevegelse med intern kirkekritikk som altoverskyggende målsetning.

Men sammenliknet med OVEK-grupper og opposisjonelle katolikker i andre

land, synes jeg at det norske miljøet har holdt en altfor lav profil - i hvert fall de siste årene. Jeg har knapt registrert et kritisk pip fra dette hold, til tross for overgrepskrise, medlemsjuks, offensiv antimodernitet etc. Det virker som om en nøyer seg med smuler fra biskopens bord.

Den eneste offisielle ytringen jeg kjenner til, tar avstand fra forhold i ledelsen av *Wir sind Kirche* i Østerrike. Jeg forsvare ikke at en feirer nattverd uten prest. Men jeg forstår den dype fortvilelsen som ligger bak slike beslutninger. Og da faren for at noe liknende skulle skje her til lands vel er minimal, gir iveren etter å distansere seg et nokså klamt inntrykk.

Sammenliknet med OVEK-grupper og opposisjonelle katolikker i andre land, synes jeg at det norske miljøet har holdt en altfor lav profil....
Alt i alt har jeg et ønske om at OVEK profilerer seg sterkere som kritisk røst, internt så vel som eksternt. også fordi vi her til lands behøver en tydelig motvekt mot det konservative konvertitthegemoniet

Alt i alt har jeg et ønske om at OVEK profilerer seg sterkere som kritisk røst, internt så vel som eksternt. Først og fremst fordi kirken trenger det. Men også fordi vi her til lands behøver en tydelig motvekt mot det konservative konvertitthegemoniet.

* * *

Jeg avslutter som jeg startet, med et lite personlig hjertesukk. Kirken er først og fremst

communio, fellesskap. Vår vertikale delaktighet i og med den treenige Guds virkelighet, får sin konkrete form gjennom det horisontale fellesskapet vi har med hverandre. Det ligger derfor i sakens natur at ingen av oss kan få det akkurat som vi vil i denne sammenheng.

Men den kirkelige *communio* har også en menneskelig side. Og følelsen av å ikke kunne puste fritt blir i det lange løp utmattende - ja, nærmest kvelende.

Uansett, jeg synes at jeg har gjort min borgerplikt her. Jeg følger derfor mange andre kritiske katolikkers eksempel og søker meningsfullt fellesskap annensteds.

Hvor går grensen for ordenssøstres sosiale engasjement?

Trine Haaland

Den prisbelønte dokumentarfilmen *Radical Grace* om de amerikanske søsterkongregasjonenes situasjon da de kom i Vatikanets søkelys for radikal feminisme med mer, hadde Europa-premiere på Også vi er Kirkens seminar 2. april. Vi gir et lite innblikk i filmen og dens kontekst.

– Dere søstre som er så engasjert i sosial rettferdighet, hvorfor lar dere kirken selv slippe så lett unna? En av søstrene i filmen forteller at hun stadig får dette spørsmålet. Hennes svar er at én eller annen gang må noen se på det og ta et moralsk standpunkt. Søstrenes åpenhjertige deltakelse i filmen er utvilsomt et skritt på veien.

En historisk hendelse

Det var en stor nyhetssak i USA da de katolske søstrene i april 2008 ble satt under granskning – og ikke de mannlige geistlige, slik man hadde kunnet tro etter alle avsløringene av overgrepssaker. Troskongregasjonen erklærte at den ville gjennomføre en doktrinær vurdering av lederkonferansen for de amerikanske nonne- og søsterkongregasjonene, (LCWR), som representerer 80 prosent av de 59 000 amerikanske søstrene. Dette skjedde etter at Vatikanet gjennom en årrekke hadde undersøkt det doktrinære innholdet i uttalelser fra LCWR og fulgt med på deres

årlige konferanser. Granskningen skulle konsentreres om kjetterier, med vekt på søstrenes tjeneste overfor homofile, syn på homofili i strid med kirkens lære, og radikal feminisme.

Få måneder senere iverksatte Vatikanet dessuten en apostolisk visitasjon av hittil enestående dimensjoner av alle amerikanske søsterinstitutter (med unntak for kontemplative ordener i klausur) med henblikk på livssituasjon, arbeid, kall og finanser. De endelige konklusjonene på undersøkelsene og tiltakene ble presentert for offentligheten i 2014 og 2015. Inntil da levde amerikanske søstre i et slags 7-årig limbo angående deres kommuniteters eksistens som godkjente katolske institutter. I filmen følger vi søstrene i flere faser av denne prosessen som først tar slutt to år inn i pave Frans' pontifikat, i april 2015.

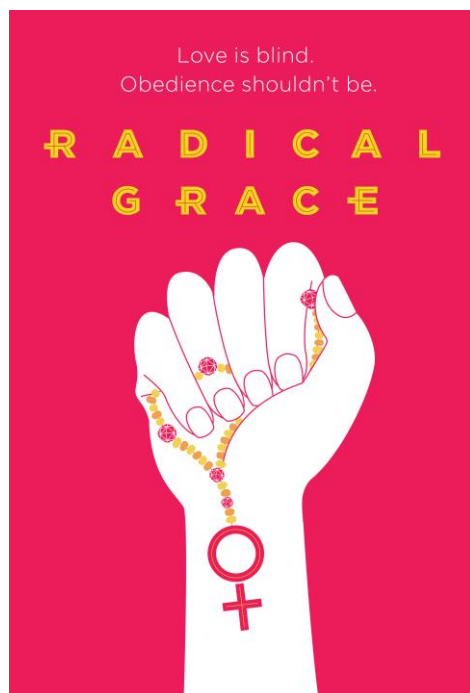

For første gang hadde vi blant publikum representanter fra ikke mindre enn fire nonne- og søsterkommuniteter, og dessuten biskoppelig vikar for innvandrersjelesorgen i OKB, monsignore Torbjørn Olsen. At filmen tok for seg en betydningsfull hendelse i kirkens historie, var det ingen tvil om.

Engasjerte søstre i klinsj med biskopene

I tråd med Det annet Vatikankonsils nye tanker om ordenslivet som anbefalte å gå tilbake til kildene og fornye seg i tråd med den moderne verdens behov, ble fra 70-tallet

søstrenes generelle utdanningsnivå forhøyet. Dette var en medvirkende faktor i søstrenes økte politiske og filosofiske samfunnsinvolvering. De engasjerte seg i spørsmål som supplerte det praktiske arbeidet innenfor deres tradisjonelle virkesteder: skole, sykehus og fattigomsorg. I denne situasjonen med økt myndighet til søstrene, skulle det vise seg at de ikke nødvendigvis gjorde de samme prioriteringene eller trakk de samme konklusjonene som biskopene. Det hele ble satt på spissen i 2010 da søstrene engasjerte seg til fordel for helsereformen i USA, mens biskopene gikk imot.

– De amerikanske søstrene har kommet for langt vekk fra å sette Kristus og kirken i sentrum, het det i den doktrinære granskningsrapporten fremlagt av Troskongregasjonen i 2012. Biskopene er kirkens autentiske tros- og morallærere, het det videre i rapporten. Å være uenig med eller utfordre deres standpunkter offentlig ble betegnet som lite formålstjenlig. Magisteriet måtte respekteres som garantist

for en autentisk tolkning av kirkens tro. Rapporten påla søstrenes lederkonferanse å endre statuttene, nye doktrinære programmer skulle lages, deres utgivelser måtte gjennomsees, likeså liturgiske normer og tekster, og lederkonferansens forbindelser med assosierte organisasjoner. Søstrene i filmen kaller dette omfattende inngrepet for “the censure”. Det hele skulle skje under administrasjon av tre utpekte biskoper.

Historikken over søstrenes ulydighet som er listet opp i rapporten, tilsier at de i 1977 hadde tillatt seg å nekte å støtte forbudet mot kvinnelig ordinasjon, og at de senere hadde protestert skriftlig overfor Vatikanet angående læren om korrekt behandling av homofile. Dessuten var deres engasjement for Prolife-saken mangelfullt, og de var for radikalt feministisk orientert.

Feminister i foldeskjørt

Det er ikke radikale feminister etter det sekulære samfunnets standarder vi møter i filmen, men ganske vanlige nonner med permanentkrøller, skjørt og terylenebukser. Som for gjennomsnittet av søstre i USA ligger alderen på 60-70 pluss. De er som nonnene og søstrene vi kjenner her i Norge, stort sett runde i enhver betydning av ordet, muntre, medmenneskelige og trivelige. De utstråler alle en dyp tro som så absolutt kretser om Kristus og kirken.

De som står bak filmen er regissør Rebecca Parrish og produsent Susan Sarandon, skuespiller og aktivist, kjent for mange gjennom rollen som St. Josephssøsteren Helen Prejean i *Dead man walking*. Filmene følger særlig tre kvinner, St. Josephssøsteren Chris Schenk, som jobber aktivt for det kvinnelige diakonat, den advokatutdannede Social Service-søsteren Simone Campbell

som arbeider i organisasjonen Network, en slags nonne-lobby for sosial rettferdighet, og den kanskje sterkeste av dem alle, den aldrende dominikanersøsteren Jean Hughes som arbeider med tidligere fanger og som setter spørsmålsteget ved hele sin katolske identitet som følge av granskningen.

“We are all nuns”

Det er noen svært vitale, handlingskraftige, varme og myndige søstre som portretteres. De fremstår ikke som særtilfeller, selv om den ene av dem, i norsk sammenheng, kanskje skiller seg ut ved sitt uttalte politiske engasjement. På tross av deres pågangsmot er det likevel tydelig at den årelange granskningen har vært en stor belastning som de ikke akkurat har oppfattet som noen hedersbevisning. At granskningen har rammet verdighet og selvfølelse fremstår med tydelighet når man ser hvor rørt en søster blir av all støtten de møter fra legfolk som organiserte seg med aksjoner over hele USA.

– Hver gang jeg så plakaten på malt “We are all nuns” begynte jeg å gråte, uttaler hun.

En annen av søstrene sier at det tyngste var at Vatikanet i 2012 kom inn og fortalte dem hvordan de skulle arbeide.

– Det er en fornektelse av det hellige i oss. Når jeg tenkte på sensuren, tenkte jeg at dette her er helt uforståelig – jeg støtter en organisasjon som ikke tror på det samme som meg.

Og hva sier de så til beskyldningene om at de er radikale feminister?

– Jeg er en sterk kvinne, jeg er advokat, jeg har skolering, jeg stiller spørsmål, jeg tar de vanskelige samtalene. Det virker ikke særlig radikalt på meg, sier sr. Simone saklig.

Sr. Chris omdefinerer spørsmålet:

– Hva mener de egentlig med “feministisk”? Den radikale forestillingen om at kvinner er likeverdige, at kvinner er mennesker som alle andre mennesker? Om det er en synd så erklærer jeg meg skyldig etter tiltalen, smiler hun og løfter hånden til edsavleggelse.

Inspirasjonen fra Det annet

Vatikankonsil

For alle de tre søstrene var Det annet Vatikankonsil (1962-65) en bestemmende begivenhet. Sr. Jean som avgav løfter før konsilet, forstod denne omveltningen som at kirken nå ønsket å være del av det sosiale livet, være involvert i sosiale rettferdighetssaker, og ha omsorg for sårbare mennesker. Sr. Simone forteller at konsilet betød at man gikk fra lydighet i militær forstand, det å adlyde ordre, til å forstå at religiøs lydighet handler om å lytte, og å lytte nøye til behovene rundt en, og så handle ut fra en dypere forståelse. De ble med i borgerrettighetsdemonstrasjoner og alt dreide seg om å stille spørsmål ved vedtatte sannheter.

Sr. Chris som enda ikke hadde blitt søster, men som hadde fått et kall, forstod det slik på slutten av 70-tallet at innen fire-fem år ville ordinasjon av kvinnelige prester også være en mulighet i Den katolske kirke.

– Men det som skjedde var en stor endring av lederskapet i Roma. Johannes Paul II ble innsatt i 1978 og satt i mer enn 25 år som pave. Hans lederskap var ikke åpent for verken å endre kvinners rolle i kirken eller systemendringer. Så alle disse spennende mulighetene ble lukket.

Artikkelen er en forkortet versjon av teksten som ligger på Også vi er kirkens nettsider.

Klasse og Gudsfolk, ild og vann?

Av Hans Fredrik Dahl

For den kristne er spørsmålet om et menneske er troende eller ikke, en hovedsak. For marxisten derimot klassetilhørigheten. Kan de to forenes? Supplere hverandre fruktbar dialog? Det tror nå jeg, og skal forsøke å vise hvordan.

I synet på hva som egentlig driver historien fremover, er det både forskjeller og likheter mellom de to tenkemåter. 'All historie er historien om klassekamp', lyder det marxistiske aksiom; det er altså klassenes motsetning som avgjør. For den kristne er det derimot menneskets trang til frelse, og denne trangens utbredelse, som er det bestemmende, så langt som den da influeres av mennesker.

Innen én klasse er noen troende, andre ikke; det gjelder (nesten) alle klasser. Sosialt behøver det ikke være forskjell mellom dem. For en marxist er det da også mindre vesentlig om noen innen en klasse tror eller ikke, det er andre ting som avgjør. For den kristne er det derimot avgjørende om et menneske har tro på frelsen.

De to posisjoner tro eller ikke-tro bestemmer historiens gang. Om den ikke-troende er ateist, agnostiker eller avgudsdyrker, anses neppe som betydningsfullt i denne sammenheng.

Historiens slutt har mange likhetspunkter. Forholdet til produksjonsmidlene er særdeles viktig for marxisten, og det har mange trinn – man kan eie, leie, låne eller slave under

produksjonsmidlene i et samfunn, og de ulike forhold vil gi forskjellige, men bestemte interesser, som igjen avgjør hvordan den enkelte klasse agerer i historien – og til sist i hvilken retning det bærer. Det går mot en polarisering, til sist med den enes – proletariatets – seier, noe som fører til at klassekampen opphører.

Tilsvarende er forholdet til Gud svært betydningsfullt for de troende. Det gamle testamentet viser at Israel har framgang når det agerer i samsvar med Gud, tilbakeslag eller ulykke når det ikke gjør det. Evangeliene lærer på sin side at målet ("verdens ende") inntreffer først når alle jordens folk vender seg til Herren, og at historiens slutt kommer ved at de troende tas evig til himmelen, de vantro til fordømmelse for alltid. Kanskje. At dette innebærer likheter, skulle være åpenbart. Målet inntreffer i begge tilfeller når kampen opphører. For noen ved at klassekampen avsluttes, for andre når alle (bortsett fra de mest gjenstridige) blir frelst og motsetningen mellom tro og vantro opphører.

Selvfølgelig gis det mange nyanser og modifikasjoner i dette; for marxisten er teknologien (produksjonskreftene) en svært viktig og utenfra-bestemmende faktor, som i gitte tilfeller kan spille avgjørende rolle. For den kristne vil kvaliteten av troen, inderligheten, være avgjørende for om menneskene behager Gud og dermed følger hans plan for skaperverket.

Begge er videre globale, verdensomspennende. For den kristne har jo Gud skapt alt; alle folk på jorden: kristendommen tenker derfor ikke bare evig, men globalt.

Marxsmen er også global idet produksjonsforholdene i de enkelte land/verdensdeler påvirker hverandre. Man kan altså ikke tenke seg 'nasjonale' løsninger, verken i klassekampen eller i Guds-historiens gang.

En grunnleggende interessekonflikt som begge vil overkomme, er urettferdigheten; i marxismen det urettferdige ved at noen sulter mens andre lever i overflod, i kristendommen ved at menneskene har forskjellig grad av mulighet for innsikt i Gud. Urettferdigheten kan i begge tilfeller være en stund; de utbyttede kan holdes nede av ideologiske og repressive ordninger som kirke, forsvar osv, mens de forskjeller som finnes mellom tro og vantro gir tilsynelatende fordeler i alle fall i noen tid. Men historiens slutt re-etablerer i begge tilfeller rettferden, likheten i fordeling. Dog med den forskjell at rettferd i det ene tilfellet dreier gjelder en målbar likhet, i det andre tilfellet en moralsk rettferdighet, dvs. forståelse av den rette gudsfrykt, ja kanskje den som går under navn av å være 'rettferdig' i jødernes bibel.

Urettferdigheten kan i begge tilfeller motarbeides, men ikke med hva som helst av midler. Drap, tortur og dødsstraff tillates i dag ikke av noen. Når det gjelder fortiden er forholdene mer uklare. Marxister kan kanskje ha vanskelig for å innrømme at Lenin, Stalin og Khrustsjov alle var inhumane; kristne vil på sin side helst ikke se at kirkens mange overgrep gjennom tidene har vært forkastelige. Den moralkodeks som i dag gjelder, tilsier at selv om hverken kristendommens fedre eller den klassisk marxisme unnlot vold, så godtar vi det ikke fremover, fordi de begge forutsetter at humaniseringen løper som en gjennomgående tendens i takt med egen utbredelse.

Kan man da si at de to tenkemåter er like gyldige? Ja så avgjort. Men da på ulike områder. Den ene gjelder det materielle jordelivet, den andre menneskenes forhold til høyere makt. Hvorfor skulle det derfor være forskjell på legitimiteten? Men dessverre mistror de hverandre dypt. Marxistiske sosialister avskyr kirken og fryder seg ved dens eksesser; de troende tar like energisk avstand fra arbeidernes trusler og rop. Sånn er det bare. De utgjør mange steder to slags folk, av historiske årsaker. Det fortelles at under den spanske borgerkrig gjemte man i republikkens områder unna slips og hvite skjorter, i nasjonalistenes sektor passet man på gå i messe hvert søndag. Begge deler for å unngå å komme fengsel og bli drept!

Kanskje dette er den avgjørende likhet. At vi både i religiøs tro og verdslig mening unngår trusler om vold og drap – og at dette blir et mål, ikke bare et middel som skrur av og på etter som. Voldspotensialet i både tro og mening er fryktelig. Å bidra til å unngå det, i enhver forstand, bør nok bli grunnleggende - både for både gudsfolk og klassekjempere. La oss stå sammen om det!

Sosialkritisk sprengstoff i det kristne budskap

Pål Kolstø

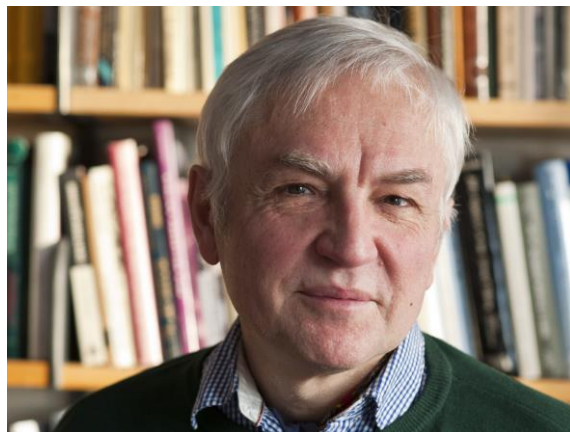
I forrige OVEK-kronikk skrev Hans Fredrik Dahl tankevekkende om forholdet mellom kristendom og marxisme. Han mente at det er store likheter mellom hvordan kristne og sosialister opplever verden, og mellom klassetilhørighet og tilhørighet til Guds folk. Dahl konsentrerte seg i hovedsak om strukturelle likheter mellom den kristne og den marxistiske fellesskapstenkningen; jeg vil gå lenger og påpeke klare innholdsmessige likheter i budskapene.

I det miljøet jeg vokste opp, var det å være kristen så å si en del av det å være borgerlig. Jeg registrerte at det i Bergen, der jeg bodde, var det en sokneprest, Olav Totland i Nykirken, som ikke bare tilhørte Arbeiderpartiet, men også representerte det på Stortinget. Vel, han kunne avskrives som unntaket som bekreftet regelen. De kristne hadde sitt eget parti, KrF og det tilhørte klart den borgelige leir.

Men på 1970-tallet fikk vi den sosialetiske vekkelsen, og noen unge raddiser i kirken (ikke jeg) begynte å kalle seg 'kristensosialister', det lød omtrent som 'varm is'. Deres måte å lese Bibelen var helt annerledes: De fant ikke bare et sterkt sosialt engasjement i Jesu budskap, et forsvar for de fattige og undertrykte, men også et kall til opprør mot undertrykkerne. Var dette noe de leste *inn i* Det nye testamentet snarere enn ut av det?

Etter hvert kom jeg til at så snart jeg tok av meg de tradisjonelle 'åndelige' lesebrillene, viste det seg at svært mange skriftsteder inneholdt mye sosialkritisk sprengstoff. Tidligere Stavanger-biskop Ernst Baasland (med doktorgrad i nytestamentlig teologi) uttalte en gang det finnes knapt noe tema Jesus snakker så mye om som penger og pengenes skadelige innflytelse. Vi kan bare tenke på lignelsen om den rike bonden som

samlet seg så store avlinger at han måtte bygge flere låver. Jesu kalte ham en dåre og sa 'Samle eder ikke skatter på jorden, hvor møll og rust tærer', i stedet skal vi samle oss skatter i himmelen. Tradisjonelt har dette vært utlagt som at så lenge vi har gudsforholdet på det tørre, er fulle lader bare en velsignelse. Men hva da med mannen som fikk beskjed om å *"Gå bort og selg alt du eier, og gi det til de fattige. Da skal du få en skatt i himmelen. Kom så og følg meg!"* Vel, ble vi forklart, Jesus som kjenner hjerter og nyrer, visste at for dette enkeltmennesket var det pengene som holdt ham borte fra Gud, men dette ordet gjelder ikke alle, dvs. ikke oss. Det samme med Sakkeus: det var vel bare fordi han hadde tatt penger urettmessig fra noen at han skulle gi dem tilbake? Og han ga jo ikke vekk alt....?

Men hva med fortellingen om den rike mann og Lasarus? For ikke å snakke om Jesu krasse ord i Matteus 24 om dommedag, da menneskene skal skilles som bukkene og fårene og bare noen kommer til himmelen. Vanligvis har dette skriftstedet vært brukt som 'bevis' for at helvete eksisterer, et sted hvor det er ild og tenners gnissel. Men, selvsagt, det Jesus vil få frem at de som er hans disipler, det er de som gir mat til de sultne og klær til dem som fryser. Slik kunne jeg fortsatt å hente frem skriftsted etter skriftsted mens andre kunne hente frem andre: sa ikke Jesus at hans rike ikke er av denne verden? Altså er det viktigste at vi hjelper menneskene å komme til himmelen, ikke hvordan de har det på jorden?

Jeg innser at så godt som alle de 'sosialetiske' skriftstedene kan gis en tilforlatelig 'åndelig' tolkning. Påstanden om at 'Det er lettere for en kamel å gå gjennom et nåløye, enn for en rik mann å komme inn i Guds rike' må åpenbart forstås om billedspråk og skal ikke tas bokstavelig, dessuten la jo Jesus til at 'intet er umulig for Gud', takk og pris...

Den rike mann og Lasarus

Men kanskje karikerer jeg. Det er vel ingen som benekter at vi som kristne har en forpliktelse til å hjelpe de fattige, forskjellen er vel snarere at en 'borgerlig' lesning av Bibelen vil overlate hjelpen til den enkelte troende, det man kalte 'almissen', mens en

'kristensosialistisk' lesning vil mene at vi må gjøre noe med de urettferdige *samfunnsstrukturene*: vår oppgave som kristne er ikke bare å *lindre* nød og fattigdom, men å arbeide for å endre de *maktforholdene* som gjør at noen sitter med makten og rikdommen mens andre nederst ved bordet må tigge nådens brød?

Da noen katolikker i Latin-Amerika svarte ja til dette spørsmålet på 1970-tallet, vokste Frigjøringssteologien frem. Disse teologene

mente de trengte et analyseredskap til å avdekke 'synden i strukturene' og da de ikke fant det i den tradisjonelle forkynnelsen, søkte de til marxismen. I dag har ikke marxismen samme status som fruktbar samfunnsanalyse som det hadde den gang, men problemstillingene er etter mitt syn like aktuelle nå som da, ikke minst for kristne som vil forholde seg til Jesu sterke sosialkritiske forkynnelse.

Katolikker leser kanskje ikke like mye i Bibelen som protestanter, men *noen* bibelversene har vi

trykket til vårt bryst og gjentar bokstavlig talt daglig i våre kirker og lønnekamre. Et av de aller kjæreste skriftstedene for en katolikk er Marias lovsang. Hvis du lurte på om det er noe strukturkritisk sprengstoff her, svarer jeg: 'din dåre: har du ikke merket deg ordene "Herskere styrter han ned fra tronen, men de ydmyke opphøyer han. .." ?

Fikk vi det vi ønsket oss?

Anne Helene Utgaard

Da Benedikt 16 i 2013 gjorde kjent at han ville gå av som pave, begynte katolske kristne over hele verden å formulere ønsker for hans etterfølger.

OVEK utarbeidet i samarbeid med våre søsterorganisasjoner i International Movement We Are Church (IMWAC) en ønskeliste som så slik ut:

Hva slags pave trenger kirken?

28.februar 2013

Det er knapt noen uenighet blant progressive katolikker om dagens situasjon i vår kirke. Tvert imot. Vi er enige om mye

når det gjelder hvilke endringer kirken trenger. Nå trenger vi en pave som

- er mer opptatt av sin pastorale oppgave enn av ortodoksi og lære

- har erfaring og kunnskap om den verden som ordinære katolikker lever i

- er mer opptatt av å desentralisere enn av å fore sin egen autoritet

- med full kraft kan og vil bekjempe presters seksuelle overgrep

- vil gjenopprette kollegialitet mellom biskopene og paven i samsvar med den eksplisitte viljen til Det annet vatikankonsil

- vil initiere og gjennomføre den nødvendige restruktureringen av kurien

- som vil oppmuntre og lytte til ulike teologiske stemmer

Dette er anliggender som etter hvert kan bringe oss nærmere hva vi ber om og håper på. Det er også punkter som mange katolikker over hele verden kan støtte.

Skal vi si at vi fikk det vi ba om? At noe positivt er i ferd med å skje? Kanskje ikke alt vi håper på riktig enda, men dog?

«USCCB and Pope Francis are singing from different hymnals”

Michael Sean Winters

Michael Sean Winters skriver i *National Catholic Reporter* en kronikk der han kommenterer hvordan den amerikanske biskop konferansen håndterer sitt oppdrag for tiden.

Watching the USCCB meeting this week was frustrating. The conference seems stuck. At a time when the country desperately needs a strong moral voice, the united voice of the bishops is sidelined, fretting about things that don't matter and tepidly addressing the things that do. And, it was apparent to all that the concerns of Pope Francis are far from the concerns of the USCCB.

In his update to the body on the work of the ad hoc Committee on Religious Liberty, Archbishop William Lori said they were making a difference. Are they? The centerpiece of their campaign, the “Fortnight for Freedom,” garners little attention. In the popular press, religious liberty is now usually accompanied by scare quotes. In the popular mind, the cause of

religious liberty is linked to discrimination against gays and lesbians, and not without reason. If that will be the faultline for religious freedom litigation in the years ahead, I shudder at the prospects for religious freedom.

I heard almost no mention of the environment or *Laudato Si'* at the USCCB meeting. Think about that for a minute. The pope issues an encyclical, the only one he has issued so far, and it is dedicated to concern for the environment. And the bishops of the country that has caused more damage to the environment than any other are silent. How is this possible? If they fancy themselves to be pro-life, why are they so unconcerned with one of two threats, the other being nuclear proliferation, that could kill us all? Fighting abortion is a moral thing to do, to be sure, but it makes no sense to defend unborn life so the kids can grow up to live in an increasingly unlivable world. The bishops of other

countries are not so reticent. Cardinal Charles Maung Bo of Myanmar gave a recent talk at the Pontifical Academy of Sciences in which he said, “Unless rich countries agree to reduce the global warming, more people will die. This to me is a criminal genocide, when the poor and the weak are exposed violent nature created by unrestricted use of fossil fuels by rich countries.” Criminal genocide. And the U.S. bishops can’t be bothered. There is no reason to avoid the political ramifications of the issue, but even if the bishops for some reason were reluctant to engage at that level, why do we need another report on religious liberty activities and no report on what bishops are doing in their dioceses to promote care for creation? I fear the answer is that they are not doing much. Why are our church buildings not installing solar panels? Why are our Catholic colleges and universities not highlighting work creating new technologies that are more environmentally friendly? People like to demean

“organized religion” but here is a chance to show what “organized religion” can do, by taking the lead in converting our infrastructure to sustainable energy sources. There was frequent mention of the charitable work of the church. But, there were no bishops heading to the microphones to denounce the “economy that kills.” The U.S. bishops are light years away from where the rest of the church is when it comes to developing an appropriate degree of suspicion about our consumer, capitalist culture. It is easier to attribute the

secularization of the culture to gremlins and poltergeists, or to President Obama, than to acknowledge that it is our consumer culture, what Brad Gregory has labeled “the goods life,” that is actually the agent of secularization. Why risk angering all those nice donors? Better to invoke the Virgin Mary vaguely than to acknowledge the challenge she posed when she said God would “send the rich away empty.” There was also a lack of discussion, at least in public session, about *Amoris Laetitia*. At least none of the bishops followed the lead of Cardinal Raymond Burke who, in an

The pope issues an encyclical, the only one he has issued so far, and it is dedicated to concern for the environment. And the bishops of the country that has caused more damage to the environment than any other are silent. How is this possible?

interview published yesterday, again asserted that *Amoris Laetitia* is not a magisterial document. For someone who is so concerned about causing scandal, he sure causes enough of it on his own. If undermining the teaching authority of the pope, to say nothing of the overwhelming majority of bishops gathered in two synods, is not a source of scandal, what is? And, of course, the biggest immediate issue the

bishops face is the prospect of mass deportations of many of our Catholic parishioners. The night before the meeting began, Donald Trump floated the number of people he intended to deport at 3 million. He suggested he was only going after the criminals. If the bishops do not stand up to this bully, and soon, before he gets the wind at his back, before the inauguration, before more people in Washington fall within his power, it will be too late. Throughout the primaries, people said, “He isn’t going to get away with saying what he is saying,” but

he did get away with it. Countless times, people said, “Surely, he has gone too far now,” but it was never too far. The annals of history are littered with evidence of well-meaning people and well-meaning clergy thinking that evil people will not really act upon the evil they have promised, and then it is too late to stop that evil. The bishops need to find their voice, and fast. What was said in Baltimore the past two days was totally unequal to the threat a Trump presidency poses to millions of our fellow Catholics. I am not suggesting that we should only be concerned with the plight of Catholics. I am suggesting that if we are not prepared to demonstrate we will protect our own, Trump and his team will get the signal that they can do what they want.

Nye kardinaler

Søndag den 9. oktober offentliggjorde pave Frans navnene på de 17 nye kardinaler, han havde udnævnt. Gruppen omfatter mænd fra fem lande, som aldrig tidligere har haft en kardinal: Bangladesh, Den central-afrikanske Republik, Lesotho, Malaysia og Papua New Guinea. Også pavens udsending i Syrien fik den røde hat, hvilket ses om udtryk for kirkens omsorg for befolkningen i det krigshærgede land. De øvrige udnævnte er fra Venezuela, Brasilien, Spanien, Belgien, Mauritius, Mexico, Italien, Albanien og USA.

De tre amerikanere er ærkebiskopperne Blaise J. Cupich og Joseph Tobin fra henholdsvis Chicago og Indianapolis samt den tidligere biskop i Dallas Kevin Farrell, som pave Frans for nylig kaldte til Vatikanet for at blive chef for det nyoprettede departement for familien og lægfolket. Bemærkelsesværdigt er det, at de alle tre offentligt har kritiseret det republikanske

The day before the meeting began, an Episcopal church in Silver Spring, Md., was vandalized. Someone spray painted “Trump nation; Whites only” on the church. The vandals knew what they were doing when they chose a church. They know that the moral vision of the Christian church stands athwart the road of Steve Bannon and his boss. It is not insinuating yourself into politics when your churches are being vandalized. Sadly, I fear the country is about to be morally vandalized, indeed that process has already begun. There is a parable in the Gospel about the need for the night watchman to be vigilant. It is a parable the bishops should take to heart.

partis holdninger til sociale reformer, våbenkontrol og indvandrere og flygtninge, mens flertallet af de øvrige amerikanske biskopper mere eller mindre åbenlyst har allieret sig med partiet på grund af dets modstand mod abort og homoseksuelle ægteskaber. Bemærkelsesværdigt er det endvidere, at den stærkt konservative ærkebiskop Charles Chaput af Philadelphia, der ofte har kritiseret pave Frans, endnu engang er blevet forbigået.

Det er altså tydeligt, at pave Frans så småt er i gang med at udskifte de stærkt konservative og konfrontatoriske biskopper, som hans to forgængere udnævnte, med mere midtsøgende mænd. De nyudpegede kardinaler vil modtage den røde hat ved en ceremoni den 19. november. Herefter vil det valgbare kardinalkollegium bestå af 111 medlemmer. 24 af dem er udpeget af Johannes Paul II, 56 af Benedikt XVI og 44 af Frans. Andelen af Frans-udnævnte vil dog blive øget i 2017, når to Johannes Pauludnævnte og to Benedikt-udnævnte falder for aldersgrænsen. Desuden vil han ved det næste konsistorie (formentlig februar-marts 2017) kunne udnævne yderligere ni, hvis han ønsker at gøre kollegiet komplet (max. 120).

Kilde: VI ER OGSÅ KIRKEN – en forening af katolikker www.veok.dk

Kari Elisabeth Børresen er død

MINNEORD VED ANNE HELENE UTGAARD

Vår kjære feministteolog, idehistoriker, forfatter, forsker og venn Kari Elisabeth Børresen (83) døde den 5. april. Kari var et ualminnelig menneske med voldsom kapasitet for forskning og med et endeløst engasjement for Den katolske kirke. Hun var medlem i OVEK og midt i sitt store forskningsarbeid og sine mange reiser og konferanser var hun også opptatt av oss. Hun nølte aldri med å ringe meg om vi gjorde eller uttalte noe hun syntes var dumt, men kunne også være raus med ros. Hun svarte alltid på spørsmål vi måtte ha.

Nå i de siste ukene og månedene mens hun var til dels temmelig syk, har vi stadig snakket sammen på telefon om mange forhold i kirken. Hennes største engasjement var kirkens offisielle syn på kjønn og kjønnsforskning, men hun var også opptatt av den veiledningen fra pave Frans om familien som skal offentliggjøres nå fredag. Vi var begge svært spent på hva som kommer til å stå der med hensyn til om troende som er skilt og gift igjen nå endelig kan få adgang til nattverden. Kari kunne uttale seg ganske skarpt, og noe av det siste hun sa forleden dag var at om ikke Frans ville åpne for dette, kunne han like godt slutte å snakke om barmhjertighet. Og så måtte jeg endelig ringe henne på fredag morgen for å fortelle henne hvor hun kunne få lastet ned dokumentet så snart den forelå. Du Kari, du Kari ...

Det var teologisk antropologi og kjønn som var hennes forskningsfelt og liv. Hun var blant de første store feministteologene på internasjonalt plan og er nok mer berømt i utlandet enn her hjemme. Hun var også den første kvinnelige professor som fikk undervise på jesuittenes universitet Gregoriana i Roma. Hennes venner i Vatikanet omtalte henne gjerne som *La carissima matriarka*. Visst var hun kontroversiell, men alltid sannhetssøkende, grundig og hederlig. Hun har en stor produksjon og refereres ofte til av andre feministteologer. Og hun var produktiv helt til det siste. Jeg har enda ikke fått lest alt hun skrev de siste par årene, men ser fram til å lese flere av artiklene, med takknemlighet og glede. Kari vil bli savnet av mange. En av hennes amerikanske kolleger skrev på Facebook: *May she rise in glory!*

RIP

OGSÅ VI ER KIRKEN - NORGE

c/o Hanneke Ørne Bruce, Rolf Hofmosgt. 11, 0655 OSLO – org.nr: 985 303 096

Oslo 20. februar 2017

MEDLEMSKONTINGENT 2017

Betalingsfrist: så snart som mulig.

Medlemskontingenten er på kr. 200 per år for pensjonister og kr. 300 for de i lønnet arbeid, men det er fullt mulig å betale mer – som en gave. Betales til kontonummer 1280 25 36826. Merk innbetalingen med ditt navn og «Kontingent 2017»

Har du e-post??

Det er lurt å sende en epost til medlemsservice@ogsavierkirken.no . Fortell hvem du er, så kan kasser sjekke deg om vi har riktige opplysninger om epost, adresse og fødselsår. Dessverre har medlemsregisteret feil adresse eller telefonnummer til noen av medlemmene våre.

Ring gjerne telefon 913 69 747 hvis du har skiftet adresse eller e-post.

Nyhetsbrevet vil fra nå av kun komme ut med en utgave i året, de som har vært abonnenter kan godt gi en liten gave.

Hilsen

Mari Ann Berg - kasserer

La flere få høre hva *du* mener

Innlegg til Nyhetsbrevet sendes til webred@ogsavierkirken.no. Vi ønsker dialog og ytringer!